

Evropská úprava práv obětí trestných činů

Abstrakt

Práce se zabývá úpravou práv obětí trestných činů na úrovni Evropské unie a Rady Evropy. Cílí na shrnutí jejich východisek, platné právní úpravy i jejího možného vývoje v blízké budoucnosti, a pokouší se zhodnotit, do jaké míry jsou lidskoprávní východiska práv obětí reflektována existující sekundární legislativou EU.

V první části práce je představen lidskoprávní základ práv obětí reprezentovaný Úmluvou, Listinou a související judikaturou ESLP a SDEU, který především obětem násilných trestných činů garantuje přístup ke spravedlnosti, tedy právo na účinnou právní ochranu a právo na spravedlivý proces. Oběti mají také právo na ochranu před opakovanou viktimizací a nesmí být diskriminovány.

Další části práce analyzují platnou právní úpravu na úrovni Rady Evropy, kde je klíčovým závazným instrumentem Úmluva o odškodňování, a na úrovni Evropské unie, kde existuje poměrně rozvinutá úprava práv obětí trestných činů prostřednictvím směrnic obsahujících minimální harmonizační pravidla. Základním kamenem této úpravy je horizontální Směrnice o právech obětí, která přiznává obětem všech trestných činů práva související s jejich účastí v trestním řízení, právo na informace a na přístup ke službám podpory i právo na ochranu. Směrnice o odškodňování dopadá na oblast odškodňování obětí ze strany státu. Další sektorové směrnice upravují některá zvláštní práva obětí některých konkrétních trestných činů, které jsou zvláště zranitelné; i jejich úprava ale obsahuje některé zajímavé otázky.

Evropská unie nemá pravomoc regulovat všechny aspekty přístupu obětí ke spravedlnosti. Finální zajištění jejich účinného přístupu ke spravedlnosti je v každém případě na členských státech.

Současná podoba regulace práv obětí na evropské úrovni kromě toho zřejmě není podobou finální. Úprava se postupně rozvíjí a nejinak tomu má být i v blízké budoucnosti.

Z provedené analýzy vyplývá, že sekundární právo EU již v současnosti reflektuje řadu požadavků kladených na přístup k obětem trestných činů lidskoprávním základem jejich práv. Určité nedostatky však existují především v rámci přístupu obětí násilných trestných činů k odškodnění. Právě na konkrétnější legislativní zakotvení některých aspektů odškodnění takových obětí by se Unie v blízké budoucnosti měla zaměřit.

Klíčová slova: oběti trestných činů, přístup ke spravedlnosti, odškodnění